

Halil Inaldžik – predvodnik historičara (1916–2016.)

Sedad Bešlija

Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu

Sažetak

U radu se donose osnovni biografski i bibliografski podaci o prof. dr. Halilu Inaldžiku koji je preminuo 25. jula 2016. godine u Istanbulu. Prof. Inaldžik je jedan od najznačajnijih historičara osmanskog razdoblja svjetske povijesti. Za svoga natprosječnog životnog vijeka ostavio je ogroman spisateljski opus koji predstavlja putokaz u daljim istraživanjima iz oblasti osmanistike. Rad sadrži i nekoliko podataka o Inaldžikovoju metodologiji u pisanju kao i podatke o djelima koja su važna za osmansku historiju Balkana.

Ključne riječi: Halil Inaldžik, osmanistika, biografija, bibliografija, metodologija

U ponedjeljak, 25. jula 2016. godine u Istanbulu je preminuo akademik Halil Inaldžik (Halil İnalçık), doajen svjetske osmanistike, “predvodnik historičara” (şeyh-ül-müverrihin), nadimak po kojem je bio prozvan u stručnim krugovima.

Rođen je 7. septembra 1916. godine u Istanbulu. Porijeklom je Tatarin s Krima. Početke svoga obrazovanja imao je u Mektebu Gazi u

Ankari između 1923. i 1930. godine. Srednju školu je 1935. godine završio u tada jednom od najboljih liseja – Mektebu Nedžati Bej Muallim u Balikesiru. Njegov talenat za historiju uočio je Abdalbaki Gökpınarlı, književni historičar i prevodilac klasične osmanske književnosti. Studij je nastavio na Fakultetu za jezik, historiju i geografiju Univerziteta u Ankari. Diplomirao je 1940. godine. Iste godine, na preporuku profesora Fuada Köprülüa, došao je na poziciju asistenta na Katedri za novi vijek navedenog fakulteta.

Za samo dvije godine, u svojoj 22. godini, napisao je doktorsku disertaciju pod naslovom “Tanzimat i bugarsko pitanje” koja predstavlja pionirski rad na temu socijalno-ekonomske historije u Republici Turskoj. U tom djelu analizira mjere osmanske birokratije kako bi sačuvala državu od raspada u doba Tanzimata, dok, s druge strane, objašnjava, koristeći izvornu arhivsku građu, politike “velikih sila” (Britanije i Rusije u prvom redu) u cilju razbijanja Osmanske države. Titulu docenta stekao je godinu dana kasnije tezom “Osmanska imperija i Krimski hanat - Od Beča do “Velikog poraza”. Godine 1945. zasnovaio je brak sa gospođom Ševkijom Işil sa Katedre za arapski jezik i književnost navedenog fakulteta. U narednim godinama, Inaldžik se posvetio istraživanju Osmanskog arhiva u Istanbulu te šerijatskih sidžila (sudskih protokola) Burse. Već 1947. godine izabran je u članstvo Turskog historijskog društva (Türk Tarih Kurumu).

Tokom 1949. godine matični fakultet ga šalje u Veliku Britaniju gdje je u Britanskom muzeju (*British Museum*) te Nacionalnom arhivu (*Public Record Office*) istraživao osmansku građu. Na Univerzitetu u Londonu prisustvovao je predavanjima profesora Paula Witteka. Tu je upoznao druge historičare kao što su B. Lewis, V. Ménage, V. Parry i E. Zachariadou. Fernanda Brodela, utemeljivača Škole anala, upoznao je tokom učešća na simpoziju “Međunarodni kongres historijskih nauka” koji je održan u Parizu 1950. godine. Njegovo djelo *Mediteran i mediteranski svijet u doba Filipa II* koje je objavljeno 1949. godine izvršilo je duboki utjecaj na Inaldžikovo razumijevanje i pisanje historijskih procesa u vremenu nakon toga. Po povratku u Tursku 1951. godine nastavio je rad na šerijatskim sidžilima Burse kada počinje objavljivati i radove u vezi s tom tematikom.

Sa tezom “Osmansko-krimski odnosi u godinama poraza pod Bečom” 1952. godine izabran je u zvanje redovnog profesora. Sljedeće dvije godine proveo je na Univerzitetu Kolumbija u svojstvu gostujućeg

profesora. Zajedno sa profesorom Tibor Halasi-Kunom imao je važnu ulogu u razvoju osmansko-turskih istraživanja u Americi. Kao stipendista “Fondacija Rockefeller”, 1956. i 1957. godinu proveo je na Univerzitetu Harvard. Tu je imao priliku produbiti znanja iz američke historije, ali i historije islama kod profesora H. A. R. Gibba. Po povratku u Tursku 1957. godine na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Ankari počeo je predavati i predmete Osmanska, Evropska i Američka historija, ali i Historiju upravne organizacije i Historiju revolucija.

Također, u svojstvu gostujućeg profesora boravio je 1960. godine na Univerzitetu Ibrani u Izraelu. Sljedeće godine boravio je na Kipru gdje je analizirao 56 sidžila kiprskih kadiluka. Tokom 1961–1962. godine u Bejrutu je pohađao program usavršavanja arapskog jezika.

Godine 1966. biran je u članstvo Međunarodne asocijacije jugoistočnoevropskih studija (Association Internationale des Etudes du Sud-Est Européen-AIESEE). Između 1971. i 1974. godine obnašao je i dužnost predsjednika ove asocijacije.

Godine 1967. boravio je u svojstvu gostujućeg profesora na Univerzitetima Princeton i Pensilvanija. Dvije godine poslije, zajedno sa turkologom Tibor Halasi-Kunom počeo je izdavati časopis “Archivum Ottomanicum”. Godine 1971. izabran je u članstvo “Kraljevskog historijskog društva” u Engleskoj.

Nakon tridesetogodišnjeg radnog vijeka 1972. godine je penzionisan sa Fakulteta za historiju, geografiju i književnost Univerziteta u Ankari. Iste godine, na poziv čikaškog univerziteta zasniva radni odnos na Odjelu za historiju. Godinu dana kasnije, 1973., u Engleskoj je objavio knjigu *The Ottoman Empire: the Classical Age, 1300–1600* koja predstavlja jedno od temeljnih djela o osmanskoj historiji koje se izučava na svim relevantnim univerzitetima u svijetu.

Godine 1977. osnovao je Međunarodnu asocijaciju za socijalno-ekonomsku historiju Turske. Od tada do danas ova asocijacija organizirala je deset naučnih simpozija na različitim destinacijama u Evropi. Godinu dana poslije, izabran je u počasno članstvo “Kraljevskog azijskog društva”. (Royal Asiatic Society)

Godine 1980. zajedno sa Nežatom Gojunčem (Nejat Göyünç) i Hitom Lavrijem (Heath Lowry) počeo je izdavati časopis “Journal of Ottoman Studies” (Časopis osmanskih studija). Tri godine poslije, izabran je u članstvo Američke akademije nauka i umjetnosti i Instituta za turska istraživanja u Vašingtonu.

Nakon petnaestogodišnjeg rada u Čikagu penzionisan je. Iste godine dobio je počasni doktorat na bosforskom univerzitetu (Boğaziçi) u Istanbulu. Godine 1989. ostaje bez svog najvjernijeg druga. Preminula mu je supruga, gospođa Ševkija.

Od 1990. do 1992. godine predavao je na Univerzitetima Harvard i Princeton u svojstvu gostujućeg profesora. Godine 1992. dobija poziv da na Univerzitetu Bilkent utemelji Odsjek za historiju za postdiplomske studije. Iste godine izabran je u članstvo Visoke ustanove za kulturu, jezik i historiju Ataturk, kao i u počasno članstvo u Tursku akademiju nauka.

Godine 1994. objavio je knjigu *An Economic and Social History of the Ottoman Empire*, koja je prevedena na turski, a zatim na grčki i arapski jezik. Zajedno sa Surejom Faruki (Suraiya Faroqhi) u ediciji E. J. Brill (Leiden) do 2005. godine objavio u 39 tomova serijsku publikaciju pod nazivom *The Ottoman Empire and Its Heritage*.

Održao je veliki broj konferencija na različitim svjetskim destinacijama: Minhen, Amsterdam, Njujork, Harvard, Mađarska, Vašington, Pariz, Iran i dr.

Na Univerzitetu Bilkent osnovao je "Centar za osmanističke studije Halil Inaldžik" kojem je poklonio kopije mnogih dokumenata koje je sakupljao tokom svoga dugogodišnjeg istraživačkog rada. Bio je poliglota. Nevjerovatna je upornost i volja s kojom je savladavao jezike. Tek u 36. godini, kada odlazi u Englesku i Ameriku, uči engleski, francuski i njemački kojega je savladao do te mjere da je Paul Wittek u svojim memoarima sa divljenjem pisao o stepenu Inaldžikova poznavanja njemačkog jezika. U pedesetim godinama u Čikagu savladava i talijanski jezik. Razlog je bio jednostavan. Da bi mogao analizirati i objaviti popisni defter grada Kafe na Krimu u kojem su često boravili i svoje trgovačke kolonije imali Đenovljani bilo je potrebno pregledati i dokumente o Đenovljanima te literaturu iz pera đenovljanskih historičara.

Bio je član redakcije sljedećih prestižnih časopisa: *Turcica* (Paris), *Harvard Ukrainian Studies* (Cambridge), *International Journal of Turkish Studies* (Madison, Wisconsin), *East European Quarterly* (Boulder, Colorado), *Türk Tarih Kurumu Belgeler Dergisi* (Ankara), *Studia Islamica* (Paris), *Islamic Studies* (Islamabad) i *Doğu Batı* (Ankara).

Od 1986. do 2007. godine dodijeljen mu je počasni doktorat na 12 univerziteta u 5 zemalja svijeta (Turska, Grčka, Izrael, Rumunija, Bugarska i Kirgizija).

Međunarodni centar za biografije Kembridž na kraju 20. stoljeća, među imenima 2000 naučnika na polju društvenih nauka, naveo je i ime Halila Inaldžika. Bio je član turske, američke, engleske, srpske i albanske akademije nauka.

Dva puta je odlikovan ordenima Predsjednika Republike za doprinos nauci. Počasnim doktoratom Univerziteta u Sofiji odlikovan je 2001. godine, a godinu dana kasnije dobio je i Zahvalnicu Organizacije islamske konferencije. Mađarski predsjednik Ferenc Madl ga je odlikovao državnim ordenom Mađarske. Zahvalnicu su mu 2003. godine uručili i Društvo pisaca Republike Turske te Univerzitet u Ankari. Iste godine odlikovan je i nagradom Ministarstva odbrane Republike Turske.

Crtice o metodologiji i djelu

Inaldžik spada među historičare Osmanskog carstva koji su naučnom obradom izvora uveli tursku historiografiju u red modernih svjetskih historiografija. Bavio se mnogim temama, ali težište istraživanja bile su društvene i ekonomske teme iz osmanske historije. U metodološkom smislu na njega su utjecaj izvršili Fuad Köprülü, Omer Lutfi Barkan i Fernand Braudel s kojim se upoznao 1950-tih godine XX stoljeća.

Iako je prisvajao teoriju analista o “totalnoj historiji” i “historiji dugog trajanja”, smatrao je, pak, da je njihova primjena na osmansku historiografiju moguća samo uz interpretacije na temelju konkretnih empirijskih istraživanja i njihovih rezultata. U tom smislu, izbjegavao je generalizacije temeljene na različitim modelima interpretacije. O opasnostima takvih generalizacija po osmansku historiografiju Inaldžik je kazao: “Nastojanje da se sociološki modeli marksista ili Webera primjene na osmansku historiju sa sobom je donijelo sasvim nove i čudne pravce i teme u istraživanjima. No, na drugoj strani generalizacije su nas odvele na pogrešan put. S obzirom na to da do sada nisu provedena temeljna istraživanja socijalne i ekonomske osmanske historije, većina generalizacija ostaju maštovite teorije bez historijske osnove. S druge strane, sociološki pojmovi i generalizacije daju nam osjećaj da historijske probleme rješavamo kroz tačno utvrđene forme... U posljednje vrijeme, smatrati velika pitanja iz osmanske historije riješenim na temelju određenih socioloških generalizacija, a bez istinskog poznavanja discipline rada na originalnim izvorima, postalo je jednostavno moda. Naša disciplina se ne sastoji od generalizacija

lišenih vremena i mjesta, već se sastoji od istraživanja i analize događaja u prostoru i vremenu.”

Jako je dobro poznao izvornu osmansku građu. I u pisanju nikada nije odustajao od te građe. Međutim, nije ga obuzeo “dokumentarni fetišizam”. Odnosno, nije se samo njima zadovoljavao u pisanju određenih historijskih tema bez društvenih ili ekonomskih analiza i tumačenja. Objavio je nekoliko radova koji se tiču upravo historijske metodologije, pisanja historije, analize izvora, utjecaja analista na istraživanje osmanske historije i slično.

I pored različitih političkih previranja koje je svjedočio, ostao je vjeran jednom cilju, podučiti nove generacije osmanskoj historiji na objektivan način. Bio je dijete porodice koja je došla sa područja koja su, iz turske perspektive gledajući, “izgubljena” i koje je odrastalo uz vrijednosti Republike. Bio je nacionalista, ali se to nikada nije osjetilo u njegovim radovima koji su bili izuzetno naučni. O tome je posebno vodio brigu. Zato nije pisao onako kako je odgovaralo aktuelnom trenutku već shodno naučnim postulatima.

Jedne prilike uputio je poruku turskim historičarima:

“Ostanite vjerni dokumentima. Ako objelodanite istinu to ide u našu korist, jer većina onoga što je do sada napisano o našoj historiji je ili laž ili iskrivljeno. Ako budete glorificirali, nećete biti prihvaćeni niti će vas uzimati za ozbiljno.”

Malo je tema iz osmanske historije o kojima Inaldžik nije nešto napisao. Fascinirajuća je šarolikost tema kojima se bavio. U osnovi, njegovo djelo se može klasificirati na sljedeći način: I) Politička historija, II) Društvena i ekonomska historija (historija institucija, struktura i filozofija države, pravo, trgovina, društveni slojevi, proizvodnja, birokratija, demografska struktura, historija grada, agrarno pitanje i sl.) i III) Sinteze (manje-više odnose se na društveno-ekonomske teme).

Naprimjer, kada je pisao o osmansko-evropskim odnosima ukazao je na ono što mnogi zapadni historičari previđaju, a to je da je Osmanska država imala jednu od ključnih uloga kod formiranja i oblikovanja moderne Evrope ističući, također, da su ta dva entiteta tokom povijesti bila u permanentnom kulturnom i političkom prožimanju.¹

¹ “The Turkish Impact on the Development of Modern Europe”, *The Ottoman State and its Place in World History*, ed. K. Karpas, Leiden: E. J. Brill, 1974, str. 51–58; “Turkey and Europe: A Historical Perspective”, *Perceptions, Journal of International Affairs*, II/1

Ključno polje historije na kojem je ostavio dubok trag koji se može okarakterisati i kao revolucionaran je društveno-ekonomska historija Osmanske države. Djela iz tog područja se mogu razvrstati na sljedeće grupe: a) osmanski timarski sistem, b) osmansko pravo, c) historija osmanskih gradova, d) historija osmanske trgovine i e) društvene i ekonomske promjene u doba reformi.

Nakon što je, prilikom istraživanja katastarskih popisnih deftera iz doba sultana Mehmeda II Fatih, otkrio vrlo značajan sumarni popis timara u sandžaku Arvanid (Albanija) iz 1432. godine (doba sultana Murata II) i objavio ga, u sljedećih nekoliko radova osvijetlio je osmanski timarski sistem na Balkanu, proces osmanskog stacioniranja na prostor Balkana kao i položaj nemuslimanskih feudalnih porodica u sklopu novog osmanskog sistema.²

Među sintetskim djelima ističemo *Osmansko carstvo: klasično doba 1300-1600*, zbog toga što je prevedeno na neke od južnoslavenskih jezika.³ U knjizi se na sveobuhvatan način dotiče političke, društvene, ekonomske, kulturne i vojne historije u klasičnom periodu Osmanske države. Jasno je prikazao pojam “devlet” kod Osmanlija, zatim organizaciju dvora, pravni sistem, odnos centra i periferije, ekonomski i društveni život te temelje na koje se naslanjaju vjerski i kulturni život. Sve navedeno, uz priloge na kraju koji donose genealoško stablo dinastije Osmanovića, kronologiju događaja od 1261. do 1924. godine, mjerne jedinice koje su

(1997), str. 76–92; “Mutual Political and Cultural Influences Between Europe and the Ottomans”, *Ottoman Civilization*, ed. H. İnalcık - G. Renda, İstanbul: Ministry of Culture and Tourism, 2002, str. 1049–1089; *Turkey and Europe in History*, İstanbul: Eren, 2006.

² Stefan Dušan’dan Osmanlı İmperatorluğu’na: XV. Asırda Rumeli’de Hıristiyan Sipahiler ve Menşeleri” (60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı, İstanbul, 1953, str. 207–248) ve “Ottoman Methods of Conquest” (*Studia Islamica*, II (1954), str. 104–129). Prvi navedeni članak na naš jezik je preveo akademik Nedim Filipović: “Od Stefana Dušana do Osmanskog Carstva”, *Prilozi za orijentalnu filologiju*, 3–4 (1952/53), str. 23–54. Također, u istom časopisu objavljeni su prijevodi još dva Inaldžikova rada i to: “Problem pojave osmanske države”, preveo: Jovan Đorđević, *POF*, 35 (1985), Sarajevo, 1986, str. 211–220. i “Pitanje Segedinskog mira i kriza turske države 1444. godine”, preveo: Ešref Kovačević, *POF*, XII–XIII/1962–63, Sarajevo, 1965., str. 269–306.

³ Šest puta je izlazilo u originalu na engleskom jeziku: *The Ottoman Empire: the Classical Age, 1300–1600*, (London: Weidenfeld and Nicolson, 1973). U prijevodu Milice Mihajlović publikovala Srpska književna zadruga u Beogradu, 1974. godine; u prijevodu Dine Mujadževića publikovano u Zagrebu 2002. godine u izdanju Srednje Evrope. Prevedeno je na još neke jezike balkanskog govornog područja te na arapski jezik.

se koristile u Osmanskoj državi te rječnik termina, navedeno djelo čini nezaobilaznim za profesionalne historičare.

S druge strane, u državama u kojima je publikovano poslužio je za razbijanje mnogih predrasuda o historiji Osmanske države.

Halil Inaldžik je tokom svoje akademske karijere napisao i objavio 25 knjiga i preko 500 stručnih radova.⁴ Niti jedan rad nije ostao površan što je odlika Inaldžikova spisateljskog opusa. Među njegova najznačajnija djela spadaju:

1. *Tanzimat ve Bulgar Meselesi*, Ankara, 1943. (*Tanzimat i bugarsko pitanje*)
2. *Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid*, Ankara, 1954. (*Defter sandžaka Arvanid iz 835 po H.*)
3. *Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar*, Ankara, 1954. (*Kritički osvrt i dokumenti iz Fatihovog doba*)
4. *Kanûnnâme-i Sultânî ber Mûceb-i Örf-i Osmanî: II. Mehmed ve II. Bayezid Devirlerine Ait Yasaknâme ve Kanûnnâmeler*, Ankara, 1956 (zajedno sa R. Anheggerom). (*Jasakname i Kanunname iz doba Mehmeda II i Bajezida II*)
5. *The Ottoman Empire: the Classical Age, 1300-1600*, London: Weidenfeld and Nicholson, 1973. (*Osmansko carstvo – klasično doba 1300–1600.*)
6. *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehmed Hân İzladı ve Varna Savaşları (1443–1444) Üzerinde Anonim Gazavâtnâme*, Ankara, 1978 (zajedno sa M. Oğuzom). (*Anonimna Gazavatnama o sultanu Muratu sinu Mehmeda Hana u bitkama kod Izladija i Varne 1443–1444.*)
7. *Tursun Beg, The History of Mehmed the Conqueror*, Chicago-Minnesota: American Research Institute, 1978 (zajedno sa R. Murphey). (*Tursun-beg, Historija Mehmeda Osvajača*)
8. *The Ottoman Empire: Conquest, Organization and Economy*, London: Variorum Reprints, 1978. (*Osmanska imperija: Osvajanja, organizacija i ekonomija*)

⁴Vidi detaljnije do 2000. godine: Oruç Hatice - Taş Hülya, "Bibliografija radova Halila Inaldžika – Bibliography of Works by Halil Inalcık", *POF*, 1999/49, Sarajevo 2000., str. 273–291.

9. *Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi / Social and Economic History of Turkey (1071-1920)*, Ankara, 1980 (zajedno sa editorom O. Okyarom). (*Društvena i ekonomska historija Turske*)
10. *The Middle East and the Balkans under the Ottoman Empire*, Bloomington: Indiana University Turkish Studies and Turkish Ministry of Culture Joint Series Volume 9, 1993. (*Srednji istok i Balkan pod osmanskim upravom*)
11. *The History of the Black Sea Trade: the Register of Customs of Caffa*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. (*Historija crnomorske trgovine: Registar carine grada Kafe*)
12. *Süleyman the Second and his Time*, İstanbul, 1994 (zajedno sa editorom C. Kafadarom). (*Sulejman Drugi i njegovo doba*)
13. *An Economic and Social History of the Ottoman Empire*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994 (razdoblje 1300–1600 napisao je Inaldžik, zajedno sa editorom D. Quataertom). (*Ekonomska i socijalna historija Osmanske imperije*)
14. *From Empire to Republic: Essays on Ottoman and Turkish Social History*, İstanbul, 1995. (*Od Imperije do Republike: Eseji o osmanskoj i turskoj društvenoj historiji*)
15. *Osmanlı*, 12 Cilt, İstanbul: Yeni Türkiye Yayınları, 1999 (zajedno sa editorima N. Göyünçom, E. İhsanoğluom i Y. Halaçoğluom) (*Osmanlije*, 12 tomova, enciklopedija)
16. *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adâlet*, İstanbul, 2000. (*Država, pravo i pravda kod Osmanlija*)
17. *Osmanlı Uygarlığı*, 2 Cilt, İstanbul: Kültür Bakanlığı, 2004. (*Osmanska civilizacija*, 2 toma)
18. *Doğu Batı Makaleler I*, Ankara, 2005. (*Članci: Istok Zapad*)
19. *Tanzimat / Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Ankara: Phoenix Yayınları, 2006 (zajedno sa editorom M. Seyitdanlıoğluom). (*Osmanska imperija u doba promjena – Tanzimata*)
20. *Turkey and Europe in History*, İstanbul, 2006. (*Turska i Evropa kroz historiju*)
21. *Atatürk ve Demokratik Türkiye*, İstanbul, 2007. (*Ataturk i demokrat-ska Turska*)

S obzirom na činjenicu da je Inaldžik pisao i objavljivao u rasponu od više od pola stoljeća prenijet ćemo njegovo veoma zanimljivo zapažanje koje je iznio 2013. godine, a koje se odnosi na evoluciju turskog jezika kroz vrijeme i probleme u vezi s tim: “Naš turski jezik se od vremena Tanzimata do danas često mijenjao usljed promjena na polju kulture. U posljednjih trideset-četrdeset godina, posljedično sve raširenijem trendu korištenja turskih riječi namjesto osmanskih, tekstovi koje sam pisao prije trideset ili četrdeset godina teško su čitljivi za savremene generacije. Jedno od rješenja za taj problem pokušava se naći u prilagođavanju (pojednostavljenju) jezika izvora. Međutim, takvi tekstovi se ne mogu koristiti u ozbiljnim historijskim istraživanjima. Neophodno je da istraživači nauče izvornu terminologiju. Radovi historičara kao što su Ismail Hakkı Uzunçarşılı, Mehmed Fuad Köprülü ili Omer Lütfi Barkan postali su novim generacijama nerazumljivi. U posljednje vrijeme, evolucija jezika se nastavlja korištenjem brojnih termina iz zapadnih jezika čemu su skloni mnogi intelektualci. Takve korjenite promjene u jeziku pisma dovele su do značajnog diskontinuiteta (prekida) na naučnom polju. U nauci ta jezička gungula ostavlja duboke posljedice.”

Na kraju ovog kratkog slova o Halilu Inaldžiku citirat ćemo riječi poznatog američkog sociologa Immanuela Walersteina koje je posvetio Inaldžiku: “Danas se na svjetskim univerzitetima izučava djelo Halila Inadžika. Posmatrati ga samo kao historičara je nedovoljno. Lično je oblikovao historijsku nauku, a struku je obogatio svojom metodologijom i znanjem. U tome su saglasni naučni krugovi. Stotine učenika su od njega naučili ne samo koristiti i analizirati prvorazredne arhivske izvore već i interpretirati historiju iz različitih uglova: sociološkog, ekonomskog, kulturnog i dr. Nova generacija historičara ima njemu zahvaliti za ispravljanje mnogih pogrešaka kada je u pitanju historija Sredozemlja, Osmanlija i Balkana. Za sociologe je prava dragocjenost čitati njegove knjige, bezbrojne članke i enciklopedijske natuknice. Halil Inaldžik je na ovom polju rijedak praktikant. Nemjerljiv je njegov doprinos svjetskoj nauci.”

Literatura:

- Halil İnalçık, *Devlet-i Aliyye - Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar*, 2, İstanbul, 2013.
- Selim Aslantaş, “Halil İnalçık’ın Akademik Biyografisi”, *Halil İnalçık Armağanı I*, İstanbul, 2009.
- Emine Çaykara, *Tarihçilerin Kutbu-Halil İnalçık Kitabı*, İstanbul, 2005.

Internet izvori:

- Prof. dr. Mehmet Öz: “İnalçık’a bakılmadan Osmanlı yazılamaz” (<http://www.karar.com/gorusler/inalcika-bakilmadan-osmanli-yazilamaz-202531>) (pristupio 21. 10. 2016.)
- Prof. dr. İlber Ortaylı: “Halil Hocamızın ardından”, (http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/ilber-ortayli_614/halil-hocamizin-ardindan_40176573) (pristupio 21. 10. 2016.)

Halil İnalçık – the leader of historians (1916–2016)**Summary**

The paper presents basic biographical and bibliographical information about Halil İnalçık, PhD who died on July 25, 2016 in İstanbul. Professor İnalçık is one of the most important historians of the Ottoman period in the world’s history. During his above-average lifetime, he left a huge literary work that represents the guideline in further research in the field of Ottoman studies. The work also contains several data about İnalçık’s writing methodology as well as information on works that are important to the Ottoman history of the Balkans.

Key words: Halil İnalçık, Ottoman studies, biography, bibliography, methodology

